

Vadászati tárcza.

Tapasztalatok a borz életmódjáról.

Irta : *Ajtay Jenő.*

(Folytatás és vége.)

Azt is mondják és írják, hogy a borz télen is kijár vizet inni, és hogy a kamráját tele hordja élelemmel, meg hogy a róka berondítja a borz tanyáját és ezzel ezt a tisztaságot kedvelő állatot onnan kiüzi.

Részben ezen állítások mellett, de részben ellenük szóló észzeleteim is vannak. Az 1893-ik év deczember 20-án reggel, a 19-én délután bekövetkezett havazás után nagyon hideg téli idő állott be; ezen a napon Juonnal egy rókát nyomoztam, — nyomoztam azért, mert tudtam, hogy ilyen zimankós időben neki is valami földalatti tanyába kellett vonulnia. Tényleg rá is akadunk egy egyetlen bejáratu rókalyukra, melyet én az ősz folyamán borzoduként ismertem. Föltételezve, hogy itt a róka lakáshóditást vitt véghez, 25 lépés sugaru körben körülnyomoztam a bejáratot és találtam 31 nyomot, melyek közül 16 a bejárat felé, 15 pedig attól el vezetett. Ennyi nyomot csinált a róka egy reggeli bevonulása alkalmával, valószínűleg azért, hogy üldözőit félre vezesse. Ebből aztán Juon is ki tudta mennyiségtanilag számitani, hogy a róka benn van a lyukban, nem maradt tehát más hátra, mint vastört állítani a bejáratba. 21-én reggel a vastör érintetlen volt, a róka tehát megszimatolta azt és a lefolyt éjjelen nem hagyta el tanyáját. Ugyanezen a napon déli szél támadt, nagy hóolvadás és enyhe idő állott be; de mi azért a vastört csak ott hagytuk. 22-én reggel legnagyobb meglepetésünkre egy hatalmas him borzot találtunk a törbe fogva. Első meglepetésünkben nem tudtuk elképzelni, hogyan kerülhetett az általunk jól kinyomozott róka helyett borz a törbe. A borzott agyonlőttük, a vastört a bejáratból féredobtuk és mi alatt mi a törtétek felett tanakodtunk, a róka szemünk láttára nyilsebességgel rohanva ki a lyukból, megoldotta a diplomatiiai kérdést, a nélkül, hogy készületlenségünkben lövést tehattünk volna rá. Bele kellett nyugodni az esetbe.

Az odut jobban megvizsgálva, kitünt, hogy a bejárat kettős tanyába vezet, melyek egyikében a borz, másikában a róka lakott.

A borz 21-én nappal jött ki, és nappal eset a törbe, ezt igazolták vergődésközben a bejárat körül a sárban hagyott nyomai, melyek a közben lefolyt, derült, hideg éjjelen befagytak; a róka pedig a 21 és 22-ike közötti éjjelen végig szemlélte a borz kinlódásait, de nem merészkedett mellette kisurranni, hanem bevárta a reggelt, mikorra mi is odaérkezünk, hogy nekünk is fityet hányhasson.

Ugyanazon a napon elmentünk a „Vezuiny“ nevű hegyoldalba is, megvizsgáltuk a borztanyákat, melyek mindenike előtt frissen kiszort földet és a völgyben levő csermelyig le- és visszavezető borznyomokat találtunk. Tehát a borz télen is kijár odujából, de csak enyhe időjárásakor, még pedig nappal, ekkor is csupán vizet inni. Ezeket a kirándulási napokat lakástakaritással köti egybe. A róka pedig szomszédnak szegődik a borz mellé és a soká tanakodó vadászt ismert nagy furfangjával lefözi.

A vastörbe fogott borzot felbonczoltam, de gyomrában sem főlemészttet, sem emésztetlen táplálékot nem találtam; belei egészen tiszták, majd átlátszók voltak, hólyagjában mintegy 0'1 liternyi vizelet volt. A mint már fentebb is említettem, a törbefogás december 21-én történt, de azért a borz teljesen kihizott volt.

A bonczolás eredményéből azt következtetem, hogy a borz, ha hord is össze magának télre táplálékot, az nagyon kevés lehet és azzal neki nagyon takarékosan kell bánnia. Hogy daczára ennek december 22-én még teljes zsirjában volt, az az 1893-ik év hosszú őszéből és Hunyadmegye szóban forgó vidékén a havazás késői bekövetkeztéből magyarázható meg.

Hogy a róka a borz tanyáját elfoglalja, az nem ritkaság; arra is láttam esetet, hogy a borz a róka által már elfoglalt tanyába a következő tavasszal újra behurezolkodott. Az is tény, hogy a vadmacska is szereti a borz által készített odut; sikerült már nekem ugyanazon oduból augusztus hónapban egy borzot, decemberben egy rókát és ugyanazon tél január havában egy vadmacskát törbe fognom.

Visszatérve a borz párzási idejére, mely — az én észleletem szerint — határozottan július végén, és fiadzási idejére, mely márczius elején van, talán hosszunak tűnik fel az, hogy a borz 7 hónapig viselős; ez azonban elhíhető, mert ezen lusta állatnál a lassu vérkeringés, és a téli tápláléknélküli alvás, — mikor élet-

működése, ugyszolván, pang, — az embrió lassu fejlődését okozzák. A borz főtáplálékát mindenféle bogár, féreg, gomba, erdei gyümölcs, éretlen kukoricza, és burgonya képezik, sőt csemegeként a szőlőt is megeszi. Táplálékkeresés végett csak éjjel szokott kijárni, esti kivonulása nagyon rendetlen, néha naplementekor már kibuvik odujából, máskor meg csak 11—12 óra tájban hagyja el tanyáját. Forgóit pontosan betartja, de tanyájától nem távozik messze. Éjjeli kirándulásaiból reggel virradatban tér vissza; ezt az időpontot sokkal pontosabban betartja, mint az estit, a mennyiben mindig hajnali szürkületben, mikor még nincs teljesen megvirradva, de a környezet már jól kivehető, tér vissza tanyájába. E tekintetben Juonnak az volt az időszámítása, hogy „mikor a hajnalesillag egy juhászbotnyira emelkedett a láthatár fölé“, akkor már ott legyünk a leshelyen.

A borz löfegyverrel való vadászata tehát reggel gyakorolható sikerrel, ekkor is a bejáratnál való leséssel. Lövéshez a 00 sz. sörétnél apróbbat eredménytelenül használnánk, mert ugyancsak halálosan kell sebezniük, hogy az odu bejáratáig el ne vánszorogjon és be ne surranjon katlanjába, a honnan kiásni nagyon sok munkába és fáradságba kerül. Ha valamely vidéken nagyon elszaporodott, úgy hogy a kukoriczásokban véghezvitt károsításai miatt pusztítani kell, ez legsikeresebben törbefogással érhető el, mihez egy erősebb szerkezetű tányérvastörre van szükségünk, melyet 1.0 méter hosszú lánczczal a bejárat mellé vert czövekhez erősítünk. Magát a vastört fölnyitva helyezzük a bejárat belsejébe mintegy 40 cm-nyire és a bejárat oldalából egy fadarabbal (nem izzadt kézzel!) levert földdel jól betakarjuk. Ügyeljünk arra is, hogy a tör tányérja alatt lehetőleg üres tér maradjon. A törnek a bejárat belsejébe való elhelyezésével egyfelől azt érzük el, hogy a borz azt ki nem kerülheti, másfelől meg azt, hogy arra legelésző juh, kecske, szarvasmarha, az ott szaglászó vadászkutya, kíváncsi pásztorgyerek stb. bele nem léphet.

A tör felállítása előtt természetesen meg kell állapítanunk, hogy lakik-e borz a kérdéses tanyában vagy nem. Hogy a tanya lakott-e, azt legbiztosabban az előtte levő nyomokból, heverőhelyből; frissen kiszórt földből és a lejáratnál szerezhető bolhák nagy mennyiségéből állapíthatjuk meg.

Ha már konstatáltuk, hogy borz van a tanyában, ha ügyesen felállítottuk és elrejtettük a vastórt, az eredmény biztos.

Azt mesélik hogy a székelyek zsákba fogják a borzot, még pedig úgy, hogy virradat előtt kimennek a borztanyákhoz és minden bejáratba egy zsákot dugnak, melynek száját egy czövekhez erősített sodronyhurokkal látják el, azután kuvasz kutyákkal meghajtják a közelben levő kukoriczásokat és állítólag a kutyák elől menekülő borz be akarva menni odujába, belefut a zsákba.

Ezt a vadászati módot azonban magam nem próbáltam ki.

Befejezésül azt a kérelmet intézem a t. szaktársakhoz, hogy a borz életmódjára vonatkozó észleléseiket vagy újabb tapasztalataikat velem tudatni sziveskedjenek (Deliblat.)

HIVATALOS KÖZLEMÉNYEK.

Hirdetmény az 1900. év tavaszán megtartandó erdészeti államvizsga tárgyában.

A folyó évi tavaszi erdészeti államvizsgálat folyó évi április hó 23 (huszonharmadik)-án és az erre következő napokon a fennálló szabályzat értelmében Budapesten az Országos Erdészeti Egyesület székházában délelőtti 9 órakor fog megkezdetni és folytatólag megtartatni.

A vizsgára jelentkezők felhivatnak, hogy a vizsga letehetésére nyert engedélyt a vizsga kezdete előtt a bizottság elnökének bemutatassák.

Földművelésügyi miníster.

KÜLÖNFÉLÉK.

Kérelem. Selmezbánya sz. k. város tanácsa az Országos Erdészeti Egyesületnek azon tagjait, kik a f. é. közgyűlésen való részvételüket az Erd. Lapok f. é. II. füzetéhez csatolt jelentkező lapok útján bejelentik, arra kéri, hogy azokon jelenlegi állandó lakhelyüket is meg-